

Reactie internetconsultatie 'Nationale visie op duurzame koolstof in de chemische industrie'

Amsterdam, 30 mei 2025

Geachte heer/mevrouw,

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (hierna: de NOB) heeft met belangstelling kennisgenomen van de internetconsultatie **Nationale visie op duurzame koolstof in de chemische industrie** (hierna: de internetconsultatie). De NOB onderschrijft de noodzaak om een visie te ontwikkelen voor het verduurzamen van de chemische industrie en maakt graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de internetconsultatie. Ter ondersteuning van deze noodzaak schetst de NOB in deze reactie concrete knelpunten voor de chemische industrie en breder, de Nederlandse economie. Daarnaast geeft de NOB een aantal mogelijkheden om de overgang naar gebruik van duurzame grondstoffen in de chemie fiscaal te ondersteunen en stimuleren.

Met haar reactie wil de NOB bijdragen aan de ontwikkeling van kwalitatieve wetgeving ten behoeve van de rechtszekerheid en rechtsbescherming van burgers en tevens bijdragen aan de ontwikkeling van eenvoudigere, uitvoerbare wetgeving. Dat doet zij vanuit haar expertise en ervaring. We hebben daarbij aandacht voor de fundamentele rechts- en wetgevingsbeginselen zoals rechtsgelijkheid, rechtszekerheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid.

Met vriendelijke groeten,
de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs

Prof. mr. dr. Arco Bobeldijk
voorzitter Commissie Wetsvoorstellen

1. Inleiding: knelpunten voor de chemische industrie

Het is goed om te zien dat het Pakket voor Groene Groei maatregelen bevat om de concurrentiepositie van de chemische sector op de korte termijn te versterken en de koolstoftransitie de komende jaren te stimuleren. Tegelijkertijd is verdere uitbreiding van het maatregelenpakket van belang om tot effectieve uitvoering van deze koolstofvisie te komen. Bij innovaties in de chemische sector is het beeld van de NOB dat fiscale wetgeving niet altijd past en de ‘business case’ voor verduurzaming daardoor niet voldoende haalbaar is. Daarbij is het voor het bedrijfsleven vanzelfsprekend van belang dat (fiscale) wet- en regelgeving stabiel en voorspelbaar is. Dat geldt zeker ook voor de chemische sector.

Sluitingen van fossiele locaties worden in de kabinetsvisie voorzien vanaf 2040, maar vinden vandaag de dag al plaats. Diverse fabrieken in Nederland worden gesloten of staan onder druk. Deze sluitingen zijn niet het gevolg van gerichte uitfasering van de meest inefficiënte locaties, maar lijken vooral het gevolg van een ongunstig ondernemingsklimaat. Nederland raakt deze productie en faciliteiten kwijt, terwijl alternatieve routes nog niet zijn opgebouwd. Tegelijkertijd benadrukt de kabinetsvisie het economisch belang van de sector voor Nederland. Voortzetting van het huidige (gebrek aan) beleid zal niet alleen leiden tot vertrek van nog meer bedrijven, maar maakt het ook moeilijker voor nieuwe chemiebedrijven om te starten omdat zij een betere landing hebben in een sterk chemiesysteem. Om te voorkomen dat bedrijven vertrekken uit Nederland is het van belang om ombouw tot beleidsprioriteit te maken en te investeren in transitieprojecten en het ondernemersklimaat.

Gezien de recente afschaling en sluitingen van chemiebedrijven heeft behoud van chemie in Nederland de voorkeur om de koolstoftransitie te kunnen laten slagen. Bij effectief beleid kan in 2050 een aanzienlijk deel van de koolstoffen voor de chemie vervangen zijn door duurzame koolstoffen. Een derde van de plastics is naar verwachting echter nog altijd fossil-based en voor andere koolstofproducten kan dit nog meer zijn. Omdat de grondstoffenbasis niet volledig vervangen kan worden door alternatieve, duurzame grondstoffen, heeft de fossiele chemie nog een ‘licence to operate’ nodig én stimulering van andere transitietechnologieën als CCS, offshore windenergie, elektrificatie en groene waterstof om CO₂-uitstoot te kunnen reduceren.

Sluiting van chemiebedrijven raakt ook andere sectoren. Zo zijn chemische clusters in Nederland sterk met elkaar geïntegreerd. Ze versterken elkaar door uitwisseling van grondstoffen en energiestromen. Deze clusters maken een dynamische en concurrerende logistieke dienstverlening mogelijk.

2. Fiscale ondersteuning en stimulering van de overgang naar gebruik van duurzame grondstoffen in de chemie fiscaal

Gegeven het belang om deze transitie te maken en de consultatievraag naar wat belangrijke elementen zijn voor de verdere uitwerking van de visie, zijn hieronder een aantal mogelijke fiscale ondersteunings- en stimuleringsmaatregelen. Dit sluit aan op hoofdstuk 7, 'Financiering', waar ook al enkele belastingmaatregelen worden genoemd. Gezien de fase van de ontwikkeling van de visie, zijn de verschillende mogelijkheden hierna (nog) niet nader uitgewerkt. De NOB is vanzelfsprekend graag bereid om mee te denken en waar zinvol fiscale maatregelen verder toe te lichten en/of uit te werken.

Zorg voor een gelijk(er) speelveld

Zoals ook in de internetconsultatie wordt genoemd, heeft de Europese chemische industrie te maken met stijgende (energie)kosten. Bovendien zijn Europese klimaatdoelstellingen ambitieuzer dan in andere regio's. De kostprijs van de Europese chemiesector ligt door al deze factoren hoger dan in de andere chemische productieregio's wereldwijd. Als de vrije rechten binnen het EU Emission Trading System (EU ETS) verder worden afgebouwd, zal het kostenverschil met andere regio's worden versterkt. Nederland heeft daarbovenop een CO₂-heffing voor de industrie. Daarnaast vallen chemische producten niet onder de bescherming van het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), wat zorgt voor additionele weglekrisico's. Het speelveld wordt internationaal beïnvloed. Niet overal in de wereld wordt, zoals in Europa en in Nederland, een actief beprijzingsmechanisme ingezet voor fossiele CO₂-emissies. In Europa en Nederland gebeurt dat met respectievelijk het Europese ETS voor de industrie en de nationale CO₂-heffing.

Het uitbreiden van het EU Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) naar chemicaliën en plastics is een mogelijkheid voor marktbescherming voor een duurzame koolstofchemie. Hierdoor kan de eerlijke concurrentiepositie voor de Europese markt worden bevorderd, waardoor de verplaatsing van productie naar elders minder aantrekkelijk wordt. Deze uitbreiding wordt opnieuw beoordeeld tijdens de CBAM-herziening in 2025.

Ook kan het verlagen van de energiebelasting effect sorteren, mede gedreven door een update van de Europese Energiebelastingrichtlijn die momenteel wordt herzien. Bij deze herziening wordt de beprijzing van de energiedrager gekoppeld aan CO₂ inhoud hiervan. Vooruitlopend hierop zou Nederland in voorkomende en passende gevallen een verlaging kunnen toepassen.

Zorg voor een goede balans tussen instrumenten (beprijzen, stimuleren en normeren) ook in relatie tot omliggende landen

De overheid heeft in de basis een drietal instrumenten om sturing te geven: beprijzen, stimuleren en normeren (verbieden). Fiscaal gezien wordt veelal gebruik gemaakt van het instrument beprijzen, via het heffen van belastingen. Een belangrijk aandachtspunt voor de overheid bij fiscale prikkels op vervuiling en het verbruik van fossiele grondstoffen is het potentieel van grondslagerosie. Dergelijke prikkels kunnen namelijk leiden tot een afname van de belastingopbrengsten indien belastingplichtigen verduurzamen of hun productie verplaatsen naar een ander (lager belast) land. Daardoor kan er bij groene belastingen een sluipend begrotingstekort ontstaan. Maar voordat we dat punt hebben bereikt, kunnen mechanismen om milieuvriendelijk gedrag te stimuleren effectief zijn. Indien voor fiscale beprijzing zou worden gekozen, dient bij het introduceren van fiscale klimaatmaatregelen aandacht te zijn voor hetgeen andere (omliggende) landen doen, milieuvriendelijk gedrag houdt niet op bij de grens. Het stimuleren (van milieuvriendelijk gedrag), bijvoorbeeld via subsidies en incentives, zien we op wereldwijde schaal steeds vaker. De energietransitie kent een stevige kostencomponent en via publieke financiering kan een deel van de investeringsplannen gesteund worden.

Fiscale beprijzing kan een belangrijk element vormen voor de verdere uitwerking van de visie, een richting die het kabinet reeds heeft ingeslagen via de recent aangekondigde maatregelen. Voorts wordt aanbevolen om nog verder naar stimuleringsmaatregelen te kijken, via (fiscale en niet-fiscale) subsidies en incentives teneinde een business case voor verduurzaming binnen de chemische industrie positief te kunnen beïnvloeden. Bij het vormgeven van nieuwe stimuleringsmaatregelen dient men zich ook rekenschap te geven van aanpalende onderwerpen zoals Pillar 2 in relatie tot incentives en staatssteunregels.

Verouderde wetgeving sluit niet (goed) aan op innovatieve oplossingen

Met name rondom de milieubelastingen ziet de NOB dat innovatieve oplossingen soms worden gehinderd door niet passende verouderde fiscale wetgeving. Enkele recente voorbeelden zijn de afvalstoffenbelasting bij Carbon Capture and Storage (CCS) en bij waste to chemicals. Enkele knelpunten zijn via een omweg op te lossen, maar dat is niet altijd het geval. Het is voor de chemiesector van belang dat de fiscale behandeling aansluit op innovatie binnen de sector, waar mogelijk en passend door stimulatie daarvan, en in ieder geval door het oplossen van fiscale hindernissen.

3. Tot slot

De NOB is uiteraard graag bereid deze reactie nader toe te lichten en daartoe in overleg te treden. Een afschrift van deze reactie wordt op onze website gepubliceerd.¹

Over de NOB

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) is opgericht in 1954. We zijn de beroepsvereniging van universitair opgeleide belastingadviseurs in Nederland en behartigen de gemeenschappelijke belangen van onze leden. We staan voor een excellente beroepsuitoefening door het aanbieden van opleidingen voor onze leden, het toepassen van onze code of conduct en de handhaving daarvan via onafhankelijk tuchtrecht. We vormen de brug tussen leden en maatschappij door de inzet van de bij onze leden aanwezige (praktijk)kennis over de volle breedte van het fiscale terrein. Deze kennis zetten we in om een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke debat over belastingen.

¹ Meer informatie over de Commissie Wetsvoorstellen van de NOB leest u hier: <https://www.nob.net/over-de-nob/commissie/commissie-wetsvoorstellen/>.

